

Кільницька Олена Сергіївна
к.е.н., доцент кафедри економіки АПК
ДВНЗ "Державний агроекологічний університет"
Соколова Алла Олександрівна
к.е.н., доцент кафедри економіки АПК
ДВНЗ "Державний агроекологічний університет"

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В статті здійснена характеристика інвестиційної привабливості Житомирської області. На основі офіційної статистики здійснено оцінку інвестиційної діяльності області в розрізі основних сфер економічної діяльності. Встановлено основні пріоритети та напрями інвестиційної діяльності для забезпечення прискореного соціально-економічного розвитку регіону.

Постановка проблеми. Головним чинником стабільного економічного розвитку регіону є розвиток людського та інноваційно-інвестиційного потенціалу. Житомирщина – це розвинутий аграрно-індустріальний регіон України. Значні економічні результати області було досягнуто на виробництві фарфоро-фаянсових виробів, виробів з деревини, паперу, хімічного волокна, будівельних матеріалів, металорізальних верстатів, широкого асортименту продовольчих товарів. Проте об'єктивним чинником прискореного розвитку Житомирщини може стати більша інвестиційна привабливість серед інших областей цього регіону, що вимагає створення найкращих і стабільних умов для іноземних інвесторів, формування налагодженого механізму формування та передачі інновацій з подальшою активізацією держави у цьому процесі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми активізації інвестиційних процесів та інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки завжди знаходились у центрі уваги відомих вчених-економістів: І.О. Бланка, П.І. Гайдуцького, В.І. Гейця, М.І. Долішного, М.І. Карліна, І.І. Лукінова, В.П. Савчука, І.Л. Сазонця, Г.М. Підлісецького та ін. Серед праць зарубіжних авторів виділяються дослідження В.П. Попова, В. Шапра, Р. Хікса, М. Портера, Г.Бірмана. Проте окремі питання теорії і практики інвестиційної діяльності потребують подальших досліджень з урахуванням трансформації соціально-економічних відносин, прагненням України інтегруватись до ЄС та регіональної

специфіки. Таким чином, актуальність окресленого кола проблем, їх теоретична та практична соціально-економічна значимість, недостатня розробленість на регіональному рівні обумовили необхідність даного дослідження.

Метою статті є розробка обґрунтованих пропозицій та практичних рекомендацій щодо вдосконалення організації та підвищення ефективності інвестиційної діяльності в умовах інтеграції до світового економічного простору. Об'єктом дослідження є процес залучення та використання інвестицій в Житомирській області. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних та практичних аспектів формування та реалізації регіональної стратегії інвестування, а також обґрунтування напрямків оптимізації міжнародного економічного співробітництва з країнами – членами ЄС.

Виклад основного матеріалу. Обсяги інвестицій в основний капітал щорічно зростають. По результатах першого півріччя 2007 року забезпечується позитивна тенденція збільшення інвестиційних вкладень в економіку області. Освоєно 770 млн.грн. інвестицій в основний капітал, це майже на 39% більше від рівня минулого року. Найбільш стрімкими темпами зросли надходження інвестицій в переробну промисловість – майже у 2 рази, в добувну галузь та будівництво – більше ніж на 80%.

Нині найбільше інвестицій сконцентровано в промисловості – 49,5% від загальної суми (табл. 1). Більша її частка направлена у добувну промисловість. На другому місці за розміщенням інвестицій є транспорт і зв'язок. На початок 2006р. в цю галузь було вкладено 160 млн.грн., або 14,1% від загальної суми інвестицій. Не менш привабливим нині в області є будівництво та операції з нерухомістю в які спрямовано 142,1 млн. грн., або 12,5% вкладень.

Найбільш динамічно сьогодні розвивається обробна промисловість області. Вона приваблює іноземних інвесторів, вкладення яких на 1 січня 2007р. склали майже 80 млн. дол. США, або 64% від загального обсягу іноземного капіталу в області.

Житомирщина багата на мінерально-сировинні ресурси. В її надрах сконцентровано більше 80% загальнодержавних запасів титанових руд і кварцитів – сировини для металургійної промисловості. Є значні запаси декоративно-облицювального каменю – лабрадорити, граніти, габро, також тут розвідані родовища каолінів, мармуру, бурого вугілля, торфу, вапняку, сировини для виготовлення будівельних матеріалів. Добувна промисловість приваблює іноземних інвесторів. Нині в цю галузь вкладено більше 14 млн. дол. США іноземного капіталу (12% від загального обсягу).

Це видобуток декоративного каменю, розробка піщаних та гравійних кар'єрів, видобуток та збагачення титанової руди, що мають стабільний ринок збуту і високий рівень рентабельності виробництва.

Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності в Житомирській області у фактичних цінах, млн. грн.

Вид діяльності	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2005 р. до 2001р., %, разів
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	48,5	53,7	55,3	99,2	91,7	189,1
Рибне господарство	0,1	0,2	0,3	0,1	0,05	50,0
Промисловість	125,7	290,3	298,7	382,5	562,6	в 4,4 рази
Будівництво	1,6	2,9	3,9	8,5	11,0	в 9 разів
Оптова та роздрібна торгівля, послуги з ремонту	11,6	22,8	37,9	77,0	89,8	в 7,7 рази
Готелі та ресторани	0,5	1,6	1,7	2,3	4,4	в 8,8 рази
Транспорт і зв'язок	53,1	34,0	80,0	107,1	160,0	в 3 рази
Фінансова діяльність	4,3	20,0	12,1	15,9	13,7	в 3,2 рази
Операції з нерухомістю	46,4	47,1	67,2	94,4	142,1	в 3,1 рази
Державне управління	4,8	7,2	16,6	20,4	13,2	в 2,8 рази
Освіта	17,3	11,8	11,2	18,6	18,1	104,6
Охорона здоров'я та соціальна допомога	10,1	10,2	11,8	17,3	16,5	163,3
Колективні, громадські та особисті послуги	2,2	6,7	12,3	10,8	12,3	в 5,3 рази
Всього	326,4	538,7	609,2	854,0	1135,5	в 3,5 рази

Джерело: розраховано за даними статистичного щорічника України [4, с.152]

Серед мінеральних продуктів на експорт ідуть щебінь, ільменітів концентрат, кварцити, гранітні блоки і вироби з каменю. В області розроблені перспективні інвестиційні проекти по видобуванню і збагаченню каолінової глини на Велико-Гадоминецькому родовищі, які за своїм складом відповідають кращим світовим стандартам для виготовлення високоякісного паперу, фарфоро-фаянсових і керамічних виробів, вогнетривкої цегли; по удосконаленню технологічного процесу видобутку блоків граніту і габро з подальшою їх переробкою в поліровану облицювальну продукцію; по виготовленню високоякісного щебеню низького рівня радіоактивності.

Машинобудування завжди було провідною галуззю економіки Житомирщини. Машинобудівні підприємства виробляють обладнання для хімічної, харчової, легкої, металообробної, деревообробної промисловості, а також для агропромислового комплексу. Зважаючи на пріоритетність розвитку підприємств машинобудування області нині відкриваються значні перспективи в активізації інвестиційної діяльності. Щорічно суми інвестицій в цю галузь збільшуються на чверть, а випуск продукції – на 6-8%. В нових умовах господарювання найкраще функціонують такі підприємства цієї галузі як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку ВАТ – "Коростеньхіммаш", ВАТ – "Прогрес" та інші.

Фарфоро-фаянсова і скляна промисловість Житомирщини представлена 16 найстарішими підприємствами. Нині гостро поставлена проблема у залученні додаткових інвестицій для забезпечення переходу підприємств на енергозберігаючі технології.

Область займає друге місце в Україні по запасах лісових ресурсів. Загальний запас деревини становить близько 200 млн. м³. Загальний середній приріст – 2,7 млн. м³ щорічно. Найбільшу лісистість мають Овруцький та Олевський райони, де вона складає понад 60%. Наявні запаси ділової деревини створюють перспективи для залучення інвестицій в деревообробну галузь. В останні роки вкладення іноземних інвесторів на 1 січня 2007 року склали 16 млн. дол. США. Розвивається глибока переробка деревини: виробництво ламінованої плити, клеєного бруса, іншої інноваційної продукції – заміників цільної деревини.

Серед галузей сільського господарства область зацікавлена у додатковому залученні інвестицій для нарощування обсягів виробництва продукції хмелярства і льонарства. На території області розташовано 75% загальноукраїнських площ хмільників, а частка обласного виробництва хмелю в загальнодержавному зросла до 76%. Завдяки залученню інвестицій щорічно підвищується врожайність та зростають обсяги виробництва льону.

У 2006 році в цілому 254 підприємства з 23 районів області приймали участь у міжнародному інвестиційному співробітництві (табл. 2). Найбільша частина всіх інвестиційних коштів зосереджена у м. Житомирі – 51,2 млн. дол. США (40,9% до загальних). Значні інвестиції мають підприємства Радомишльського району – 20 млн. дол. США (15,9%), Бердичівського району – 13,4 млн. дол. США (10,7%) та м. Бердичева – 12 млн. дол. США (9,6%).

Порівнюючи I квартал 2006р. з відповідним періодом 2007р., слід зазначити, що обсяги інвестицій в основний капітал зросли у 17 районах області, з них у 14 – темпи приросту перевищили обласний рівень. Значне зменшення обсягів освоєних інвестицій відбулося у м.

Бердичеві – на 39%, Коростишівському районі – на 79,7%, Олевському – на 56%, Черняхівському – на 54,8%.

Таблиця 2

**Основні показники інвестиційної діяльності Житомирської області
за 2000-2006 роки та I квартал 2007 року**

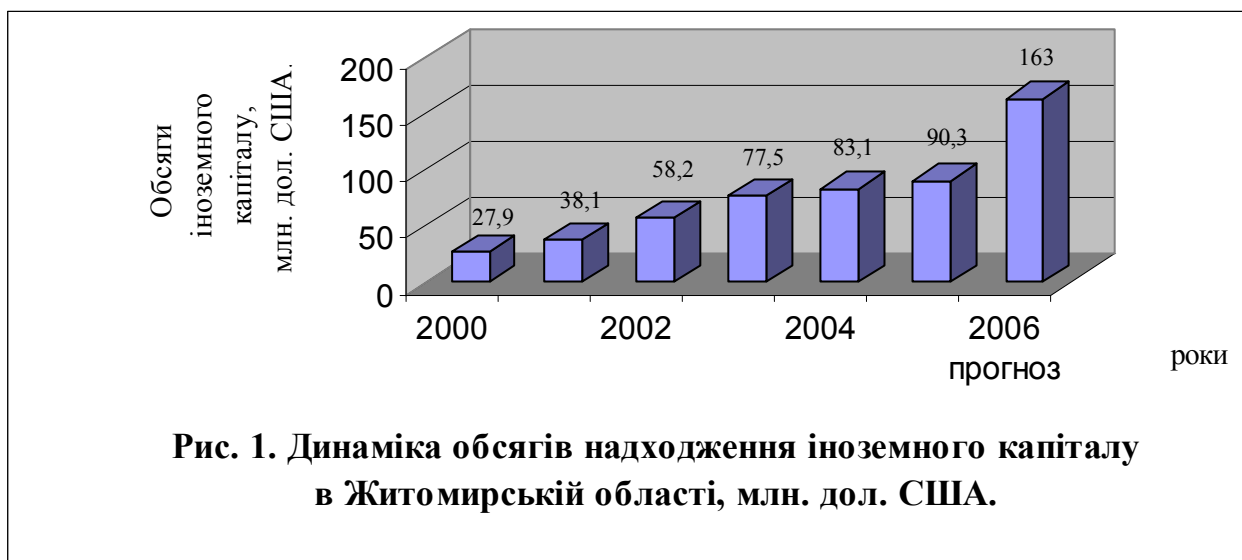
Показники	Один. виміру	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	I кв. 2007 р.
Обсяг інвестицій в основний капітал за рахунок усіх джерел фінансування	млн. грн.	255,7	326,4	538,7	609,2	854,0	1135, 0	1546, 1	304,8
у % до попереднього року	%	103,8	109,9	154,9	109,7	121,3	112,7	120,6	123,0
Обсяг інвестицій в основний капітал на душу населення	грн.	182,1	233,4	390,1	445,7	631,4	848,4	1167, 5	230,2
Обсяг прямих іноземних інвестицій на душу населення	дол. США	19,9	27,3	42,1	56,6	61,4	67,5	93,4	96,4
Країни-інвестори	Кіль- кість	25	27	31	32	34	38	41	41
Підприємства з іноземними інвестиціями	Кіль- кість	-	110	127	178	225	237	266	254

Обсяг прямих іноземних інвестицій, вкладених в економіку Житомирщини, на 1 січня 2006 р. становив 90,3 млн. дол. США (див. рис. 1). У січні-березні 2007 року в економіку регіону іноземними інвесторами вкладено 3,1 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій. Приріст іноземного капіталу за цей період склав 2,4 млн. дол. США, що становить 2% до обсягів на початок року (20 місце по Україні). Обсяг іноземних інвестицій на одного мешканця області становить 94,6 дол. США (19 місце по Україні). Обсяг прямих іноземних інвестицій, вкладених в економіку Житомирщини, на 1 квітня 2007р. становив 125,3 млн. дол. США.

Інвестиції надійшли з 41 країни світу. Найбільші обсяги внесено нерезидентами з Кіпру, Швейцарії, Сполученого Королівства, Італії, Німеччини, Нідерландів, США та Віргінських островів (Британських) – 77,6% загального обсягу прямих іноземних інвестицій, або 97,2 млн. дол. США.

У промисловості зосереджено 79,3% загального інвестиційного капіталу нерезидентів, або 99,4 млн. дол. США. Інвестиційно привабливими для іноземних партнерів були підприємства з виробництва харчових продуктів – 24 млн. дол. США (19,1% до загальних

обсягів), з оброблення деревини та виробництва виробів з деревини – 15,7 млн. дол. США (12,5%), добувної промисловості – 13,6 млн. дол. США (10,9%), суб'єкти, що займаються операціями з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям – 14,4 млн. дол. США (11,5%), підприємства хімічної та нафтохімічної промисловості – 12,8 млн. дол. США (10,2%) та металургійного виробництва і виробництва готових металевих виробів – 11,3 млн. дол. США (9%).

Висновки. Розміщення як вітчизняних, так і іноземних інвестицій характеризується значною нерівномірністю. Найбільший їх обсяг зосереджено у м. Житомир (54% загальної кількості інвестицій по області у 2005 р.) та приміських районах, а також в м. Коростень, м. Новоград-Волинський, м. Бердичів. Інвестиційний процес у районних центрах суттєво стримують обмеженість бюджетних коштів та відсутність достатніх власних нагромаджень місцевих товаровиробників. З огляду на ринкові перетворення, що відбуваються в Україні, а також прагнення її інтегруватись у світову систему господарювання як повноправного партнера, великого значення набуває і потребує детальної розробки стратегія посилення інвестиційної привабливості Житомирської області, як аграрної індустріальної області країни.

Пріоритетними галузями економіки Житомирщини є добувна, сільське та лісове господарство, виробництво товарів народного споживання. На жаль, це закріпило позицію Житомирської області як сировинного регіону з дешевою вільною робочою силою. Об'єктивним чинником прискореного розвитку області повинно стати покращання інвестиційної привабливості наукоємних галузей, які виготовляють готову складну техніку, прилади, устаткування тощо. Сильними сторонами Житомирщини в контексті розвитку інвестиційної діяльності є вигідне територіально-географічне положення області, наявність крупних машино- і приладобудівних заводів, кваліфікований персонал і потужний науковий

потенціал. Регіональна стратегія посилення інвестиційної привабливості можлива на основі залучення до інвестування великих компаній промислово розвинутих країн, створення спільних підприємств з часткою іноземного капіталу, удосконалення інвестиційної інфраструктури, що вимагає створення найкращих і стабільних умов для іноземних інвесторів, передусім у сфері оподаткування і вивозу прибутків за кордон.

Як свідчить досвід країн-членів Європейського Союзу, для залучення іноземних інвестицій найважливіше значення мають макроекономічні важелі впливу держави на реалізацію інвестиційної привабливості економіки країни, що покликані компенсувати недоліки загальної економічної кон'юнктури і підсилити інвестиційну привабливість окремих галузей та регіонів.

Список літератури

1. Економіка України: Стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. В.М. Гейця. – К.: Фенікс, 2003. – 756 с.
2. Грицаєнко Г.І., Шквиря Н.О. Інвестиційна привабливість АПК України з позицій іноземних інвесторів // Економіка АПК. – 2004. – №7. – С. 64-66.
3. Статистичний щорічник України / За ред. О.Г. Осауленка. – Державний комітет статистики України, 2006. – 575 с.
4. Статистичний щорічник Житомирської області за 2005 рік / Житомир. обл. упр. статистики. – Житомир, 2006. – 425 с.
5. Сучасний стан та проблеми інноваційного розвитку держави: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. / Відп. Ред. М.І.Карлін. – Луцьк: РВВ "Вежа", 2006. – 361с.

KILNYTCKA O.C., SOKOLOVA A.O. INVESTMENT ATTRACTIVENESS AND ACTIVITY OF ZHYTOMYR REGION.

In article the characteristic of investment success of Zhitomir area is carried out. On the basis of official statistics it is carried out an estimation of investment activity. It is established the basic priorities and directions of investment activity for maintenance of the accelerated social and economic development of region.

Keywords: innovative- investment potential, international investment cooperation, investment attractiveness.

КИЛЬНИЦКАЯ Е.С., СОКОЛОВА А.А. ИННОВАЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ И ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЖИТОМИРСКОЙ ОБЛАСТИ.

В статье осуществлена характеристика инвестиционной привлекательности Житомирской области. На основе официальной статистики осуществлена оценка инвестиционной деятельности области в разрезе основных сфер экономической деятельности. Установлены основные приоритеты и направления инвестиционной деятельности для обеспечения ускоренного социально – экономического развития региона.

Ключевые слова: инновационно-инвестиционный потенциал, международное инвестиционное сотрудничество, инвестиционная привлекательность.